

Naar een krachtige leerlingenbegeleiding:
aanbevelingen voor directies, scholen,
begeleidingsdiensten, overheid en kenniscentra.

Melissa De Bruyker en Marijke Wilssens

Arteveldehogeschool Gent

Deze aanbevelingen richten zich tot...

- scholen en directies: inclusief vertegenwoordigers van lokale schoolbesturen en in participatieorganen van scholen,
- begeleidingsdiensten: o.a. CLB's, pedagogische begeleidingsdiensten, ondersteuningsnetwerken en onderwijscentra,
- overheid: onderwijsbeleidsmakers op Vlaams niveau, provinciaal en in steden en gemeenten, o.a. Departement Onderwijs en Vorming, Kabinet Onderwijs, VLOR, onderwijsinspectie, onderwijs- en CLB-koepels, onderwijsvakbonden, kinderrechtencommissariaat, Vlaamse Scholierenkoepel, koepels van ouderorganisaties, gedeputeerden en schepenen bevoegd voor onderwijs,
- kenniscentra: hogescholen, universiteiten en vormingscentra die instaan voor de opleiding, professionalisering en/of onderzoek op vlak van leerlingenbegeleiding.

Pas als al deze partners hun krachten bundelen, wordt het namelijk mogelijk dat elke Vlaamse school een krachtige leerlingenbegeleiding kan ontwikkelen.

A. Garandeer een krachtig beleid op leerlingenbegeleiding in elke school

- a. Scholen, directies, begeleidingsdiensten, overheid en kenniscentra, **accentueer** het belang en de **meerwaarde** van krachtige leerlingenbegeleiding. Maak voor leerlingen, ouders, de brede **samenleving** en de **media zichtbaar** hoe je via leerlingenbegeleiding krachtig kan inzetten op het leren, het welbevinden, de gezondheid en de onderwijsloopbaan van elke leerling.
- b. Directies, begeleidingsdiensten en overheid, zie er zowel via interne kwaliteitszorg als externe kwaliteitsbewaking en inspectie samen op toe dat elke school een krachtig **beleid op leerlingenbegeleiding** ontwikkelt. Verwacht daarbij dat elk schoolteam – waar nodig met begeleiding – zijn visie op leerlingenbegeleiding verheldert en concreetiseert hoe het die visie op **leerling-, klas- en schoolniveau** vormgeeft. Moedig schoolteams daarbij aan om eerst en vooral te verduidelijken hoe

leerkrachten hun **basiszorg zo breed mogelijk maken voor alle leerlingen en hoe ze waar nodig extra verhoogde zorg** voorzien voor jongeren die dat door hun mogelijkheden of kwetsbare context nodig hebben. Laat teams verder ook verduidelijken welke ondersteuning leerkrachten krijgen om **uitbreiding van zorg en individueel aangepaste curricula** te realiseren samen met leerlingen en ouders, CLB, ondersteuners en andere partners uit de welzijns- en gezondheidssector.

- c. Directies, bouw in je schoolteam een **sterke teamwerking** uit die leerkrachten en leerlingenbegeleiders stimuleert om vanuit een gedeelde visie gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de begeleiding van alle leerlingen. Laat leerlingenbegeleiders zowel als leerkrachten daarbij actief aan elkaar verwoorden welke opdracht zij hierin elk vanuit eigen krachten en talenten kunnen opnemen en hoe ze de samenwerking met onder meer leerlingen, ouders, opvoedend personeel en secretariaatsmedewerkers kunnen benutten. Zorg dat **schoolinterne en schoolexterne leerlingenbegeleiding** elkaar daarbij kunnen versterken door een cultuur van onderlinge **dialogo en kansen tot samenwerkend leren te creëren**.
- d. Overheid, voorzie voldoende middelen voor **schoolinterne** zowel als **schoolexterne ondersteuning en begeleiding**. Ondersteun de jeugdhulp en de gezondheidszorg zo dat leerlingen en gezinnen met complexe noden waar nodig op een redelijke termijn aanvullende buitenschoolse begeleiding kunnen krijgen. Houd daarbij oog voor de gevolgen van de **coronapandemie**, die een impact heeft op zowel het leren als het sociaal-emotioneel welbevinden, de gezondheid en de onderwijsloopbaan van kinderen en jongeren.

- B. **Waardeer de leerlingenbegeleider als spilfiguur** van krachtige leerlingenbegeleiding.
- a. **Scholen en directies, laat zien hoe** de leerlingenbegeleider een **toegankelijke spilfiguur vormt in de leerlingenbegeleiding**. Begeleidingsdiensten, kenniscentra en overheid, moedig sterke leerlingenbegeleiders aan om de impact van hun werk op leerlingen naar buiten te brengen, bijvoorbeeld door hen bewust het woord te geven in nieuwsbrieven of andere sociale en digitale media en op publieke fora. Onderstaande quotes illustreren alvast de unieke rol van de leerlingenbegeleider:
- “Wat heel goed loopt is dat de leerlingenbegeleiding heel toegankelijk is. Leerlingen vinden heel gemakkelijk hun weg naar mij. Ook niet alleen naar mij, maar ook naar andere leerkrachten toe. Dat vind ik wel goed”.
 - “Het vertrouwen is heel groot. Ik heb al heel schrijnende verhalen gehoord dit schooljaar en ik vind het langs de ene kant verschrikkelijk voor die kinderen dat ze dat moeten meemaken, maar langs de andere kant vind ik het ook goed dat je als school wel die open en geruststellende houding kunt geven: je mag het hier wel even vertellen en het kan hier wel”.
 - “De laagdrempeligheid is zeer belangrijk. Als dat er niet zou zijn, zou je als leerlingenbegeleider een structureel probleem hebben, maar je moet het

toch maar doen. Bij ons is de bereikbaarheid heel breed en nog breder geworden door corona. (...) Mijn leerlingen sturen op elk moment van de dag berichten. Nu, 's nachts antwoord ik niet (lacht). Dan lees ik het niet, maar dan zijn er ook soms moeilijke momenten... (...) Dan nemen we dat de dag erna wel op, of dan komen ze langs. Sommige leerlingen durven ook niet alles face to face zeggen en dan is dat wel een manier om het te uiten of te tonen. Dus zowel bereikbaarheid breed als de kanalen, da's wel fijn”.

- b. Overheid, creëer een helder **statuut** voor leerlingenbegeleiders, waarin zij een begeleidende **opdracht** kunnen opnemen **op zowel leerling-, klas- als schoolniveau**, in analogie met de opdracht van zorgcoördinatoren in het basisonderwijs. Maak ook een specifieke **benoeming** in het ambt van leerlingenbegeleider mogelijk, zodat de functie aantrekkelijker wordt en er stabiliteit komt in wie de functie opneemt.
- c. Begeleidingsdiensten, stimuleer en inspireer schoolleiders om het **mandaat** van de leerlingenbegeleider te concretiseren in een duidelijke **functieomschrijving**. Bied scholen inspiratie aan voor die functieomschrijving en moedig scholen aan om verschillende mogelijke invullingen ervan over scholen heen te delen. Zorg tegelijk dat leerlingenbegeleiders de invulling op hun school concretiseren in overleg met hun directie, graadcoördinatoren en (beleids)team in een visie van gedeeld leiderschap, zodat ze krachtig eigenaarschap kunnen opnemen in het uitbouwen van een schooleigen beleid op leerlingenbegeleiding samen met het schoolteam en andere betrokken partners.
- d. Begeleidingsdiensten en kenniscentra, stimuleer en inspireer schoolleiders om bij aanwervingen oog te hebben voor de **complexiteit** van de functie van 'leerlingenbegeleider'. Maak daarbij duidelijk dat zowel **expertise en inzicht in begeleiding**, hulpverleningskaders en gespreksmethodieken als een goede rugzak kennis van het **onderwijssysteem** en van **pedagogisch-didactische mogelijkheden** vereist is.

C. Ondersteun krachtige opleiding en professionalisering voor krachtige leerlingenbegeleiding

- a. Kenniscentra, zorg ervoor dat **lerarenopleidingen** voldoende aandacht besteden aan brede basiszorg en verhoogde zorg als stapstenen voor een krachtige leerlingenbegeleiding. Stimuleer dat student-leerkrachten van bij de start leren **samenwerken, zowel** met studenten uit opleidingen die zich op begeleidings- en ondersteuningswerk richten, als met leerlingen, ouders, schoolinterne en schoolexterne onderwijsprofessionals. Zo leer je hun van bij de start samenwerken aan een krachtige leerlingenbegeleiding op elke school. Overheid en directies, koppel zolang de lerarenopleiding maar 3 jaar

omvat een specifieke banaba- of postgraduaats**opleiding** of minstens een **intensief professionaliseringstraject** aan het opnemen van de functie van leerlingenbegeleider, waarin specifieke expertise in begeleiding centraal staat. Stimuleer dat pedagogische begeleidingsdiensten daarin samenwerken met de lerarenopleidingen en banaba-opleidingen.

- b. Overheid en directies, faciliteer mogelijkheden voor zowel het schoolteam als de leerlingbegeleider om zich effectief te blijven **professionaliseren en** samen met collega's antwoorden te zoeken op specifieke leervragen. Voorzie daarbij voldoende **professionaliseringsbudget** zowel als **professionaliseringstijd**, zodat leerlingenbegeleiders zich samen met CLB-medewerkers, pedagogische begeleiders en ondersteuners kunnen professionaliseren.
- c. Directies en kenniscentra, stimuleer een cultuur van samenwerken en samen leren rond aspecten die essentieel zijn voor een krachtige leerlingenbegeleiding:
 - 1. effectieve **gesprekken** met leerlingen en ouders,
 - 2. kwaliteitsvolle **coaching** en ondersteuning van collega's,
 - 3. hechte **netwerking** met externe hulpverleners en begeleidende instanties uit gezondheidszorg, jeugd- en welzijnswerk,...
 - 4. **toegankelijke begeleiding** voor leerlingen en ouders, waarin er tegelijk voldoende aandacht blijft voor **zelfzorg** en begrenzing.

D. Onderzoek wat de kracht van leerlingenbegeleiding bepaalt

- a. Kenniscentra en overheid, ondersteun **onderzoek** om zicht te krijgen op de **impact** van het beleid op leerlingenbegeleiding, enerzijds op het leren, het welbevinden, de gezondheid en de onderwijsloopbaan van jongeren, anderzijds op de handelingsbekwaamheid van de leerkrachten en andere professionals in en rondom de school.
- b. Scholen, directies en begeleidingsdiensten, benut de resultaten van dit praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in dat proces.